

MEDITAȚII DUHOVNICEȘTI ASUPRA *TEO-LOGIEI*. UN OMAGIU ADUS PĂRINTELUI DUMITRU STĂNILOAE

Ștefan-Dumitru COJOCARIU

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Universitatea „A.I. Cuza” Iași

Abstract

The Theology can be a science, but must be a science in God and above this, theology must be a way of life, a way of relating to God and to the word in which we live. And the experience of the true theologians in state of holiness is not only a miracle, but an absolutely necessary condition of Christians today.

The conception about theology and theological education of Pr. Prof. Dumitru Stăniloae is one faithful to Church Fathers. Education of young people is closely connected with Christian morality and of all subjects, theology fully satisfy the thirst for knowledge. Far from being just a science, theology is an expression of religious experience which should produce religious experience. So, theological school is the place for knowledge of God. The divine knowledge is closely connected with the ideal of theologian student – the priesthood, a quality of the soul which is acquired through courage and angelic purity. Pr. Dumitru Stăniloae recommended religious reading, a father confessor – as an existential model and an increase in church worship, to deepen the spiritual life of theological students. Theological education doesn't exclude systematic study, but it suggests an acquisition through meditation and prayer. The purpose of this education is to transform the man and the society, to resemblance with Christ, the Supreme Teacher.

Keywords: Father Dumitru Stăniloae, education, student, theologian, theology, priest.

Introducere

Cine suntem noi cei care ne așezăm în scris gândurile și meditațiile proprii? Simpli speculanți, sau teologi? Simplu speculant pare a fi cel care-și dă cu părerea, care, indiferent dacă este sau nu în cunoștință de cauză, interpretează totul în lumina rațiunii sale. Acesta este singurul său criteriu de judecată: propria-i rațiune și propriile-i experiențe. În schimb, teologul este cel care mai mult tace și se

roagă, iar când scrie, scrisul vine ca un reflex necondiționat al tăcerii, al rugăciunii continue, care-i scaldă întreaga viață.

Sfântul Simeon Noul Teolog s-a revoltat împotriva oricărei teologii abstracte și de literă, lipsite de temelie duhovnicească, căci, potrivit lui, *nu prin studii* se dobândește cunoașterea lui Dumnezeu. Însă el nu respinge orice studiu intelectual în domeniul teologiei, ci îi opune acestuia o *contemplație intelectuală* săvârșită prin Duhul Sfânt. Astfel, nu numai studiile profane, dar nici chiar o lectură a Sfinților Părinți, când nu este făcută *în dubul lor*, nu duce la adevărata cunoaștere de Dumnezeu¹. Sfântul Simeon se opune prin aceasta chiar și celor care citesc pe Sfinții Părinți doar în scopul de a străluci prin vasta lor cultură.

Pe lângă cuvintele veritabilului teolog, Sfântul Simeon, cuvintele mele sunt de prisos, dar pentru a face o analiză succintă între un *simplu speculant* și un *teolog veritabil*, voi face uz de ele. Rațiunea teologului se află în Dumnezeu, o rațiune teonomă, iar nu una autonomă – expresie a secularizării –, iar scopul pentru care teologhisește este, fie pentru a apăra credința de eresuri, fie pentru a-L propovădui pe Dumnezeu. Dumnezeu, credința în El – acesta este motivul pentru care el *teologhisește*, iar nu satisfacerea propriei însetări a egoismului. Dumnezeu este rațiunea de a fi și de a teologhisi. În raport cu Acesta, teologii nu sunt decât vase alese, în care Duhul Se pogoară și inspiră, iar că este așa vedem în experiențele profetilor Vechiului Testament, care vorbeau doar pentru că Dumnezeu vorbea prin ei.

Și apoi, la simplul speculant, *părero-log*, poate apărea și o altă discrepanță: între „a spune” și „a face”. Or, la teolog aceasta nu este cu putință, căci ceea ce el *teologhisește* este Însuși Dumnezeu, întru Care el își desfășoară viața. Deși încă în lume și supus tentațiilor de tot felul, mintea lui cea ațintită în Hristos le respinge, asigurându-i acel confort interior pe care părinții îl numesc „nepătimire”.

Lipsa acestei discrepanțe între cuvânt și faptă oferă discursului teologic o autoritate ce vine din interiorul său, o autoritate care nu se impune cu forța, ci, paradoxal, prin tăcere, prin tăcerea rugătoare.

¹ Arhiepiscopul Vasili Krivoșein, *În lumina lui Hristos. Viața și învățătura duhovnicească ale Sfântului Simeon Noul Teolog*, traducere din limba franceză de Preot. prof. dr. Ioan-Vasile Leb și Ierom. Gheorghe Iordan, EIBMBOR, București, 2005, p. 210.

Că este așa ne-o spune Evanghelistul: „Și L-a întrebat Irod multe lucruri, dar El nu i-a răspuns nimic” (Lc. 23, 9), și aceasta nu pentru că nu știa ce să răspundă.

În concluzie, răspunsul la întrebarea adresată la început nu îl voi putea oferi eu, ci mizez pe maturitatea duhovnicească a celor care își vor adresa această întrebare.

I. Meditații asupra *Teo-logiei*

Referitor la proprietatea tranzitivă a numerelor, în matematică se afirmă: dacă $a=b$, iar $b=c$, atunci $a=c$. Această expresie a relației tranzitive este întâlnită și în logică, având drept bază o relație de egalitate, de echivalență între cele trei numere, oricare ar fi ele. Extrasă din acest context și aplicată realităților vieții cotidiene, această perspectivă tranzitivă capătă o nuanță simplistă, rezultând într-o catalogare relativ ușoară a categoriilor vieții, în funcție de relațiile contextuale. Prioritară într-o astfel de perspectivă este deducția logică, având la bază autonomia gândirii..., o gândire ce trebuie să țină cont de autodeterminarea proprie a realităților.

Se pune însă următoarea întrebare: În ce măsură această logică simplistă, această catalogare rapidă și contextuală se aplică în domeniul Teologiei? Este Teologia un domeniu căruia i se poate aplica filtrul simplității?

Răspunsul, în integralitatea sa, va veni pe măsura parcurgerii următoarelor rânduri.

Premisa de la care plecăm este aceea că adevărata Teologie nu este un sistem de concepte autonome, a căror relație contextuală să poată da naștere la noi concepte. Relațiile dintre conceptele teologice nu se explică prin logica tranzitivă, ci prin ceva cu mult mai superior acesteia: taina. Astfel, Teologia adevărată se definește prin tainele credinței, în cuprinsul ei întâlnindu-se „abisuri”, peste care cugetarea omenească nu poate să pășească, pentru a le cuprinde în esența lor. Exemplificând aceste „abisuri”, pentru a ne face mai ușor înțeleși, amintim de distincția dintre necreat și creat, dintre incognoscibil și totuși împărtășibil, dintre născut, iar nu făcut, dintre naștere și pururea feciorie, iar exemplele ar putea continua.

Orice încercare a minții omenești de a interpreta într-o manieră simplistă profundele taine ale teologiei se va transforma într-o deviere de la Calea, Adevărul, și implicit de la Viața, mărturisite de peste

două milenii încoace. Singura metodă de cercetare care se poate aplica de o inimă despătimită este metoda credinței. Celebra afirmație „crede și nu cerceta”, care de altfel în spațiul Răsăritului creștin nu și-a găsit niciodată locul, devine, prin „încreștinare”, crede și cercetează prin tainele credinței. Iar aceasta este tocmai veritabila expresie a stării de fericire: „Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut!” (In 20, 29).

Prin credință, cel ce și-a curățit sufletul de patimi, încununându-l cu dumnezeieștile virtuți, își unește mintea cu inima și, astfel, cu mintea slujitoare pe altarul inimii – cu rațiunea slujind credinței –, într-o profundă liturghie interioară, va aduce o doxologie continuă lui Dumnezeu prin rugăciune curată. În acest mod, îndemnul apostolic: „Rugați-vă neîncetat!” adresat tesalonicenilor (5, 17), dar universal valabil, își va deschide taina sa, descoperindu-i nevoitorului sensul adânc de dincolo de aparență. „Rugați-vă neîncetat!” devine „Cunoaște-ți neîncetat, prin credință, tainele dumnezeiești!”. Iar că este așa, o mărturisește însuși Evanghelistul: „Și aceasta este viața veșnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis” (In 17, 3). Însă felul acestei cunoașteri, modalitatea prin care ea se aduce la îndeplinire, face apel nu la categoriile rațiunii omenești, ci tot la tainele dumnezeiești, căci taina, o taină mai adâncă ne descoperă. Concret, inima curățită și virtuoasă, jertfind lui Dumnezeu rugăciune scaldată în lacrimile pocăinței, se va împărtăși de harul dumnezeiesc, de lumina cea necreată a dumnezeirii, sensul prin excelență al tuturor rațiunilor. Această lumină scaldă mintea omenească, umplând-o, în același timp, de sensurile cele mai sublime, descoperindu-i tainele cele dumnezeiești: „Taina cea din veci ascunsă neamurilor, iar acum descoperită sfinților Săi” (Col. 1, 26).

Și totuși nici înțelegerea acestor taine nu se va face într-un mod simplist, golitor de sens, ci, tot în mod tainic, permanent rămânând un adânc de taină, pe care omul nu-l poate și nici nu-l va putea cuprinde. Acest adânc de taină inaccesibil persoanei umane create este identificat în tradiția patristică cu Ființa lui Dumnezeu Cel Necreat și Veșnic, Ființă cu totul incognoscibilă omului, afară doar de propriile-i revărsări luminoase, adică de lucrările sau energiile Sale necreate, incognoscibilă și totuși împărtășibilă. Acest adânc de taină al Ființei nu este expresia unui vid incognoscibil, adică un întuneric

al lipsei de sens, și aceasta pentru că taina Ființei este întunecată, în sensul preaplinului de lumină, în sensul orbirii din pricina neputinței sufletului de a primi atâta sens de lumină, cât este capabilă să ofere Ființa din Sine. Pe de altă parte, neputința cunoașterii nu este nici caracteristica vreunui refuz din partea lui Dumnezeu, ci este tocmai expresia neputinței creatului de-a cuprinde sensul prin excelență al Necreatului.

Prin aceasta, rațiunea omenească se dovedește a nu fi rea în sine, ci, ca descoperindu-și adevărata vocație în Dumnezeu. Iar pentru a întări această afirmație, voi spune că toate revărsările luminoase de care se împărtășește persoana umană, pe lângă faptul că nu reușesc niciodată să fie conceptualizate într-un mod exhaustiv – permanent rămânând acel ceva care nu poate fi exprimat – sunt expresia iubirii lui Dumnezeu, Care revarsă asupra sufletului doar atâta lumină cât poate el cuprinde, iubire pe care Părintele profesor Dumitru Stăniloae o numește „energie necreată”.

Însă această iubire este răspunsul dumnezeirii la iubirea jertfitoare și lucrătoare a omului, pe care el și-a manifestat-o din momentul în care, așezându-și credința în Dumnezeu, ca temelie a întregului său edificiu, a început a urca traseul ascetico-mistic spre piscurile cunoașterii adevăratei teologii. Un efort ce se dovedește a fi, încă din timpul parcursului lui, iar nu doar finalmente, teandric, nu doar uman.

Din cele spuse până aici, vedem că la credință s-a adăugat iubirea persoanei umane, însă și aceasta tot ca un răspuns la iubirea pe care Creatorul a sădit-o în creația Sa. Și fiindcă, după cum am văzut, întreaga lucrare a omului are nevoie de harul dumnezeiesc, pentru ca lucrarea sa să-i fie plinită – căci rugăciunea Duhului Sfânt plinește rugăciunea cea nedeplină a omului – nu ne mai rămâne decât nădejdea ca Duhul Sfânt să vină și să Se sălășluiască întru noi, precum o cerem în rugăciune.

Concluzionând, afirmăm faptul că logica Teologiei nu este o logică simplistă, causală, autonomă, ci o logică treimică a credinței, a dragostei și a nădejzii, scăldată tainic de lumina harului dumnezeiesc: „Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea” (I Cor. 13, 13). În acest fel, Teologia nu este considerată a fi un sistem de concepte autonome și simpliste, ci adevărata Teologie se revelează în caracterul ei de experiență existențială a divinului, sensurile sau logica

acesteia (*logos*-urile) descoperindu-se în Dumnezeu, fiind concentrice în El, fiind Teo-logice: „Taina aceasta mare este; iar eu zic în Hristos și în Biserică” (Efes. 5, 32).

II. *Teologia academică și studentul teolog din perspectiva Părintelui Dumitru Stăniloae*

În tradiția patristică, conceptul de „teologie” are o dublă conotație: pe de o parte, semnifică starea de comuniune cu Dumnezeu, cea mai înaltă treaptă a vieții spirituale, pe de altă parte, teologia este și cunoașterea obiectivă a învățaturii creștine. Fidel acestui spirit patristic, Pr. prof. Dumitru Stăniloae va defini teologia ca „o sinteză de știință și evlavie, de doctrină riguroasă și de mărturisire cutremurată”², a cărei realizare este posibilă numai prin comuniunea în cunoaștere și trăire creștină. Astfel, „îndeletnicirea cu cunoașterea lui Dumnezeu, fiind susținută de iubirea lui Dumnezeu, niciodată nu poate obosei. Dacă cineva obosește în această sublimă ocupație, dovedit este că n-are iubire pentru Dumnezeu. Iar dacă n-are iubire, n-a cunoscut nimic”³.

Deși nu a realizat un anume tratat sau studiu pe tema studentului teolog, parcurgând articolele semnate de Pr. prof. Dumitru Stăniloae putem întrezări, într-o oarecare măsură, câteva linii definitorii despre ceea ce s-ar putea numi *un profil al studentului teolog*.

Părintele Stăniloae vede o educație a tineretului făcută pe temelia moralei creștine, o educație care să conducă la creșterea în spirit duhovnicesc, altfel, neputând fi vorba despre o educație autentică⁴. O anume pregătire a spiritului în anumite credințe și concepții va duce la o disciplină exterioară corespunzătoare. Accentul educației cade, așadar, asupra influențării directe a sufletului, iar nu asupra unor tehnici sau reguli ce privesc prioritar trupul. Însă, această pregătire a sufletului trebuie să țină cont de un fapt esențial, și anume suveranitatea sau libertatea acestuia, în sensul că nu există o putere care să-l poată sili la ceva. În aceste condiții, se recomandă două moduri de educație: *prin exemplul personal* și prin

² Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Cuvânt către studenții teologi la început de an academic*, în *Telegraful Român*, anul XCI, 1943, nr. 40, p. 1.

³ Idem, *Încreștinarea învățământului*, în *Telegraful Român*, anul LXXXVI, 1938, nr. 21, p. 2.

⁴ *Ibidem*, p. 1.

sădirea în suflet a unei credințe înalte. Dacă primul mod de educație recomandat se prezintă ca o „atracție magnetică pentru oameni”⁵, cel bazat pe credința religioasă, „o credință ancorată în metafizic”⁶, va duce la apariția unui tineret disciplinat de forța valorilor creștine.

Pe lângă aspectul eficienței unei educații axate pe morala creștină, Părintele Stăniloae mai particularizează și o altă fațetă a acesteia, și anume satisfacția maximă în procesul cunoașterii. Vorbind despre felul în care tinerii aleg să studieze la anumite școli, Părintele Stăniloae afirmă că ei au în vedere cel puțin două aspecte: aspectul utilitarist, oportunist al societății, și aspectul superiorității specializării respective, în sensul că aceasta se ridică peste aspectul tehnic, la ceva superior, la cunoașterea adevăratei realități. În acest sens, el afirmă: „Adevăratele infinituri ale realității, ca veșnică realitate și surpriză, nu se regăsesc în direcție fizic-longitudinală și verticală, ci în suportul metafizic al lucrurilor, în spirit și în viața spirituală. (...) Setea de cunoaștere o satisface mereu și o ține mereu trează, mai mult decât oricare alt studiu, cel al teologiei”⁷.

Dar, ce se înțelege prin „studiul teologiei”? Este studiul teologiei asemenea studiului oricărei alte științe? Părintele Stăniloae ne dă răspunsul la această întrebare cu o fermitate patristică: „Teologia nu e o știință ca scop în sine. Când tinde să devină așa ceva, ea nu mai are nici o legătură cu religia”⁸. Teologia este „reflexiune asupra vieții religioase creștine, cu scopul de a intensifica și de-a planta această viață și unde nu e. E concepție trăită, e expresia unei experiențe religioase și tinde să producă experiență religioasă”⁹. Din această definiție a Teologiei desprindem direcția spre care trebuie să se îndrepte studiile și preocupările dintr-o școală teologică, și anume spre clarificarea și intensificarea vieții religioase creștine. În acest sens, Părintele Dumitru Stăniloae se exprimă radical: „Cine n-are

⁵ Idem, *Disciplina tineretului*, în *Telegraful Român*, anul LXXXII, 1934, nr. 4, p. 1.

⁶ *Ibidem*, p. 1.

⁷ Idem, *Cătră tinerii dela răscruce*, în *Telegraful Român*, anul LXXX, 1932, nr. 58, p. 2.

⁸ Idem, *Problema învățământului teologic*, în *Telegraful Român*, anul LXXXIII, 1935, nr. 10, p. 3.

⁹ Idem, *Reorganizarea Facultăților de Teologie*, în *Telegraful Român*, anul LXXXI, 1933, nr. 53, p. 1.

experiență religioasă nu e nici teolog; pentru că nu înțelege cuprinsul formelor pe care le mănuieste”¹⁰. Pentru atingerea acestui ideal, educația teologică se folosește de un mijloc pozitiv: viața spirituală.

Pornind de la acest prim aspect, *viața spirituală*, putem începe conturarea unui profil ideal al studentului teolog, în percepția Părintelui Stăniloae. Dacă școala teologică este văzută ca „loc de cunoaștere sau de vedere comună a lui Dumnezeu, iar Dumnezeu e duh și lumină, școala aceasta e și loc în care cei ce viețuiesc trebuie să se pătrundă prin cunoaștere, până în ființa lor, de lumina și de duhul dumnezeiesc”¹¹. Se vorbește, așadar, despre deplina înduhovnicire a studentului teolog, înduhovnicire ce trebuie pusă în strânsă legătură cu idealul urmărit de acesta: idealul de preot.

Preoția, în viziunea Părintelui Stăniloae, trebuie să devină „o calitate a sufletului, întretesută intim cu toată ființa ta, așa încât să nu mai poți face nici o separație, nici o distincție între tine și ea”¹². Eroismul preotesc – prin eroism a se înțelege stavila puternică împotriva imoralului – „nu poate fi decât emanația unei depline iluminări interioare”¹³, iar aceasta trebuie pregătită încă de pe băncile școlii. Astfel, punându-se în legătură cu idealul urmărit, studentul teolog va înțelege *credința* mai degrabă ca un proces de viață, decât ca o serie de tematici școlare. Pentru aceasta, Părintele Stăniloae cere studenților teologi două calități esențiale: să fie *viteji ca îngerii* (slujitori adevărați neînfricați de dușmanii lui Hristos) și *curați ca îngerii*. Despre această ultimă calitate, el afirmă: „Viitorul preot e dator să realizeze în sine cât mai deplin acest chip al desăvârșitului slujitor al lui Dumnezeu, care e îngerul. (...) El trebuie să fie absorbit deplin și cu ardoare de singurul gând, al slujirii lui Dumnezeu, uitând cu totul de ale sale. Numai pentru Dumnezeu trebuie să trăiască, Dumnezeu să-l covârșească cu totul. (...) Numai făcându-ne pe noi ruguri incandescente ale credinței, realizând în noi în măsură maximă chipul omului care trăiește viguros din credință, vom putea susține flacăra credinței biruitoare și în mijlocul neamului nostru”¹⁴.

¹⁰ *Ibidem*, p. 2.

¹¹ Idem, *Cuvânt către studenții teologi...*, p. 1.

¹² Idem, *La începutul anului în Academia teologică „Andreiană”*, în *Telegraful Român*, anul LXXXV, 1937, nr. 37, p. 1.

¹³ Idem, *Învățămintul teologic în alte țări*, în *Telegraful român*, anul LXXXII, 1934, nr. 40, p. 2.

¹⁴ Idem, *Cuvânt către studenții teologi la sfârșit de an academic*, anul LXXXIX, 1941, nr. 26, p. 3.

Vedem, așadar, că raportându-ne la idealul urmărit, reiese din statutul studentului teolog o responsabilitate și, în același timp, o sarcină de îndeplinit: înduhovnicirea. Recunoscând greutatea acestei sarcini, Părintele Stăniloae recomandă studenților, în primul rând, o lectură religioasă din Viețile Sfinților și din Sfânta Scriptură: „Cred mult în virtuțile Sfintei Scripturi de-a crea în suflet acea calitate de preot de care v-am vorbit”¹⁵.

Un alt factor permanent în procesul înduhovnicirii îl constituie duhovnicul, către care studenții sunt îndemnați să alerge. Prin convorbiri, prin lecturi bine alese, prin exemplul propriu, prin corectarea cu blândețe duhovnicească, duhovnicul va reuși să îndrume tânărul teolog spre o viață profund spirituală, o viață „dominată în toate momentele și actele ei de gândul la Dumnezeu”¹⁶. De asemenea, conștiința de slujitor al Bisericii, despre care vorbea Părintele Stăniloae, trebuie întărită de studentul teolog prin creșterea în viața concretă și actuală a Bisericii: „Un student teolog nu poate să privească la Biserică ca la ceva de *vis-à-vis*. În plin centrul vieții bisericești, nu la periferia sau înafara ei, trebuie să stea școala teologică”¹⁷.

Din cele prezentate, am observat importanța deosebită pe care o acordă Părintele Stăniloae vieții spirituale a studentului teolog, viața spirituală pe care o pune în strânsă legătură cu idealul de preot. Însă, nici aspectul teoretic al educației teologice nu este trecut cu vederea de Părintele Dumitru Stăniloae, dimpotrivă, i se arată adevăratul spirit în care trebuie conceput acesta. În cadrul diverselor discipline teologice se transmite o știință, însă „știința aceasta nu e numai formulă exterioară, ci evidență trăită, dogmă verificată în adâncimile ființei noastre. (...) Teologia noastră e doctrină transfigurată în mărturisire de credință, înflorită în duhul de comuniune al celor ce sunt aici. (...) Școala noastră este o parte din Biserică, e ea însăși Biserică”¹⁸. Așadar, acelor studenți „cari într-o sârguință tăcută nu mai

¹⁵ Idem, *La începutul anului în Academia teologică „Andreiană”*, în *Telegraful Român*, anul LXXXV, 1937, nr. 37, p. 1.

¹⁶ Idem, *Pentru o mai bună educație în școlile teologice*, în *Telegraful Român*, anul LXXXIV, 1936, nr. 35, p. 1.

¹⁷ Idem, *Problema învățământului teologic...*, p. 3.

¹⁸ Idem, *Cuvânt către studenții teologi...*, p. 1.

știi cum să adune în mintea lor cât mai multă din înțelepciunea sobră a grelelor tomuri¹⁹ le atrage atenția asupra unui fapt esențial în studiul teologic: interiorizarea. Aceasta presupune interpunerea „cu viața ta intimă, cu durerile și bucuriile tale, cu gândurile tale proprii, în circuitul acesta care începe cu învățarea lecției și sfârșește cu răspunsul la examen. Trecând prin tine curentul, te va reorganiza potrivit cu el²⁰. Așadar, „nu mântuiește știința, oricât de înaltă ar fi ea și oricât ar ajuta la îmbunătățirea condițiilor materiale ale vieții; nu mântuiesc oamenii, oricât de proeminenți ar fi ei, ci mântuiește singur Dumnezeu, când este pentru noi nu o teorie, nu un obiect de gândire, ci persoană vie în fața noastră²¹. Tocmai de aceea, pentru Părintele Stăniloae satisfacția profesorilor de teologie nu constă în simpla expunere a materialului didactic, ci în dorința de a obișnui studenții, „în majoritatea clipelor vieții, în fața lui Iisus Hristos și cu fața către El²². Această obișnuință se produce prin „studiu serios, străbătut de meditație, dar mai ales de rugăciune. Făcând acestea din partea voastră, Însuși Iisus Hristos Își va coborî harul Său în inimile voastre²³.

Scopul unei educații teologice, realizate în spiritul idealului de preot, este acela de a „arăta lumii că, creștinismul este un factor capabil de o puternică transformare a omului și a societății. Și numai așa creștinismul va fi prin voi o forță transformatoare a lumii²⁴. „O societate de oameni adevărați este o societate de inși care se aseamănă cât mai mult cu Hristos. Voi, cari veți avea nobila misiune de-a face pe oameni să samene cu Hristos, trebuie să vă năzuiți înșiși a semăna cât mai mult cu El, ca prin toată ființa și lucrarea voastră să-L înfățișați cuceritor²⁵.

¹⁹ Idem, *Facultatea de Teologie din Cernăuți*, în *Telegraful Român*, anul XC, 1942, nr. 21, p. 1.

²⁰ Idem, *Învățământul teologic în alte țări...*, p. 2.

²¹ Idem, *La încheierea anului școlar în Academia teologică*, în *Telegraful Român*, anul LXXXV, 1937, nr. 3, p. 1.

²² *Ibidem*, p. 1.

²³ Idem, *Cuvânt către studenții teologi la începutul anului academic 1942-43*, în *Telegraful Român*, anul XC, 1942, nr. 40, p. 2.

²⁴ Idem, *Cuvânt către studenții teologi...*, p. 2.

²⁵ *Ibidem*, p. 2.

Sfatul oferit de Părintele Dumitru Stăniloae studenților teologi, de o impresionantă actualitate, trebuie să devină idealul preotului contemporan: „*Unde intrați, să intre Dumnezeu, cine vă întâlnește să întâlnească puțin și pe Dumnezeu. Aceasta să vă fie maxima vieții. Să vă întrebați după fiecare contact cu un om: Făcut-am de astădată să se întâlnească acest om puțin cu Dumnezeu?*”²⁶

---

²⁶ Idem, *La încheierea anului școlar în Academia teologică...*, p. 1.